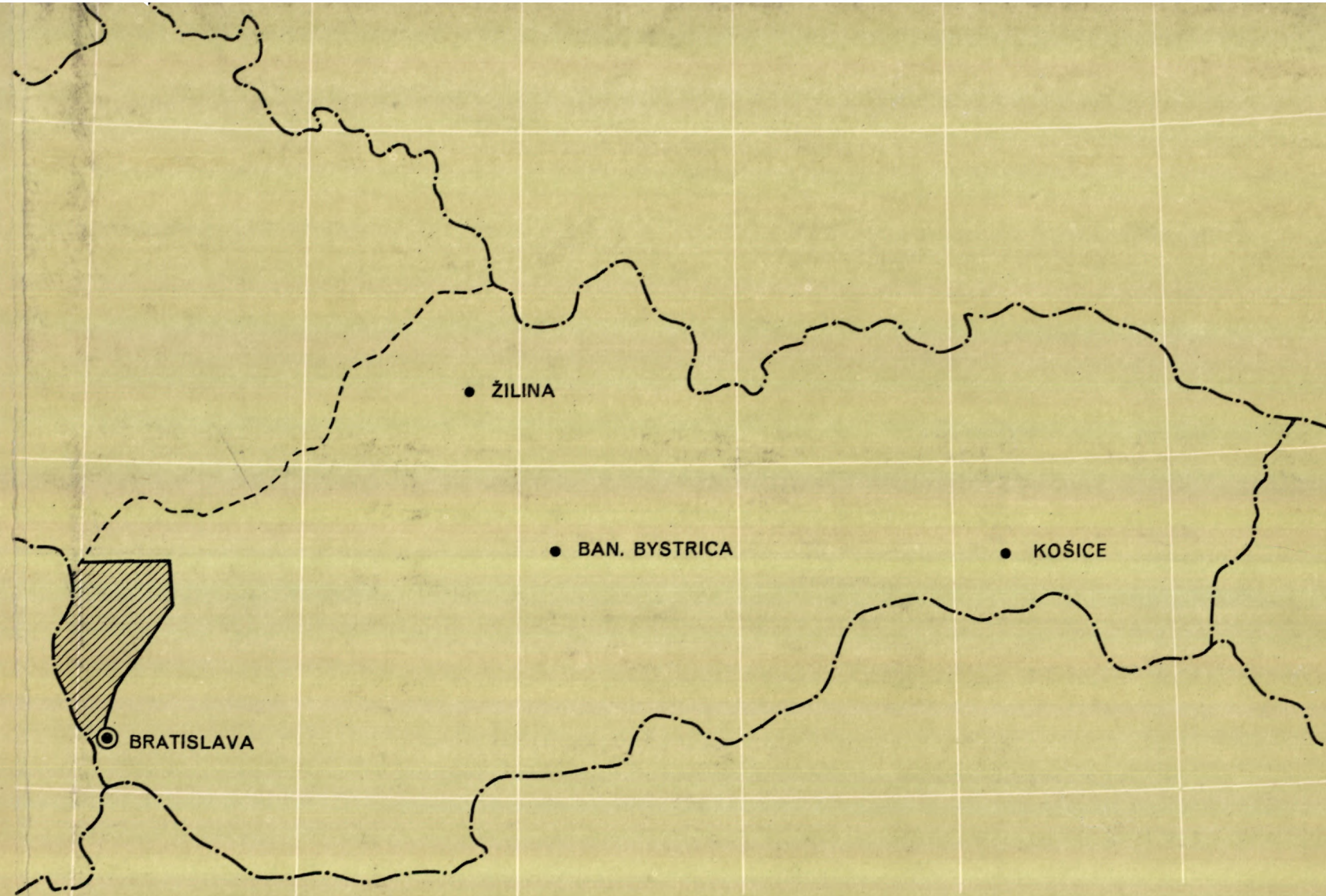

Vydal Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava v spolupráci so Slovenskou kartografiou, n. p., Bratislava. Odborný obsah spracoval Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava. Mapu schválila komisia pre aprobáciu máp GÚDŠ, 1. 4. 1971. Zodpovedný redaktor: RNDr. Augustín Began, CSc. Kartograf a technický redaktor: František Beľeš. Obálka: Mária Chmeliarová a Rudolf Púchy. Redakčná uzávierka: 7. 11. 1969. Schválené Slovenským geologickým úradom č. 40/748/73-4. Spracovala a vytlačila Slovenská kartografia, n. p., Bratislava. Zodpovedná redaktorka Ing. Mária Králiková. Technická redaktorka Ľudmila Geriaková. Podkladom pre geologickú mapu Záhorská nížina je upravená Základná mapa ČSSR v mierke 1:50 000. Tlač v decembri 1973. Vyšlo v decembri 1973. 1. vydanie. Náklad 2000 výtlačkov. SEP a výr. č. 72 559. Papier 622171, 88 x 126 cm, 120 g/m². PH: 3,2. VH: 6,2. Druh tlače: ofset. 1438/I-OR-1972.

© Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava, 1973
Topografický podklad © Slovenský úrad geodézie a kartografie, 1973

79 — 910 — 73
18/20 Kčs 20,—
(vrátane prílohy)

REGIONÁLNE GEOLOGICKÉ MAPY SLOVENSKA

1:50000

V. BAŇACKÝ, A. SABOL—1973

GEOLOGICKÁ MAPA ZÁHORSKEJ NÍŽINY

GEOLOGICKÝ ÚSTAV DIONÝZA ŠTÚRA - BRATISLAVA

Geologicky a geograficky predstavuje Záhorská nížina východnú časť Viedenskej pánvy. Na východe ju ohraničujú Malé Karpaty, na západe rieka Morava. Obe hranice sú z kvartérno-geologického i morfológického hľadiska prirodzené. Podobne na severe tvorí prirodzenú hranicu rieka Myjava. Jediným prechodným úsekom je styk s južnou časťou Dolnomoravského úvalu, kde hranicu tvorí tok Moravy.

Podložie kvartéru tvoria neogénne sedimenty Viedenskej pánvy. Na západnom úpätí Malých Karpát vystupujú sedimenty karpátu, vrchného badenu a sarmatu. Karpat je severne od Prieval vytvorený z prevážne hrubodetritických sedimentov (jablonecké zlepenice). Južne od Rohožníka až po Devínsku Novú Ves vystupuje na povrch baden, vytvorený zo zlepeníc, brekcií, pieskov, lokálne sa vyskytujú polohy litotamniových a organodetritických vápencov. Južne od Devínskej Novej Vsi a Dúbravy sú obnažené vrstvy sarmatu, reprezentované slienitými ílmi, nubekulariovými a oolitickými vápencami.

Vrstvy karpátu a vrchného badenu v podobnom, na hrubý detrit chudobnejšom vývoji sú odkryté v severnej časti Záhorskej nížiny (na lakšárskej elevácii). V južnej časti nížiny v oblasti Stupavy vystupujú na povrch slieňa a slienité íly vrchného badenu (jakubovské vrstvy).

Mladší neogén, panon a pont, vychádza na povrch v západnej časti nížiny (na gajarsko-šaštínskej elevácii a na lábsko-lakšárskej hrasti). Panon tvoria lagunárne sedimenty — pestré íly, uhoľné íly s polohami lignitu, slienité íly a piesky. Pont reprezentujú limnické sedimenty — pestré íly, piesky, štrky a lignity.

Stratigrafický sled neogénu je ešte doplnený o vrstvy eggenburgu, ottnangu a spodného badenu, ktoré však nevystupujú na povrch a sú zobrazené len na rezoch.

Priúpätné pásmo medzi Malými Karpatmi a vlastnou nížinou pokrývajú kvartérne sedimenty zastúpené naplavovými a periglaciálnymi kuželmi, ktoré sú v niektorých úsekoch značne denudované a terasovite členené. Na miestach, kde nížina tvorí akoby zálivy do pohoria, sú kužele jednotlivé, vejárovité s rovným povrchom, smerom na západ sa ponárajú pod komplex eolických pieskov.

Centrálna časť nížiny tvorí charakteristickú presypovú oblasť s intenzívne členitým, miestami hladšie modelovaným reliéfom a pokryvmi eolických pieskov. Podľa výsledkov

výskumu eolická činnosť sa Záhorskej nížine začala v starom pleistocéne. Dokazujú to polohy pochovaných viatych pieskov v syntektonickej výplni sološnickej a perneckej depresie. Eolická činnosť prebiehala až do holocénu, nepravidelne v závislosti od zložitého geologického diania, v podmienkach striedania periglaciálnych a interglaciálnych, resp. štádiálnych a interštádiálnych klimatických fáz.

Fluviálna činnosť sa prejavovala prevažne v západnej časti nížiny akumuláčno-erózne. Fluviálne sedimenty zaberajú nízku poriečnu rovinu pozdĺž Moravy a mierne vyvýšené drobne členené územie východne od nej.

Na mierne vyvýšenom území sú v málo rozľahlých zvyškoch zachované pleistocénne fluviálne terasy Moravy. Ich sedimenty majú vzhľadom na rovinný charakter územia väčšinou malú mocnosť.

Posledný erózne-akumulačný cyklus začal v interštádiáli Würm 1/2 hlbkovou eróziou a pokračoval aj v holocéne. Zanechal po sebe komplexnú jednostupňovú sedimentáciu, ktorej rozsah sa zhruba kryje s na mape vyznačeným rozsahom holocénnych povodňových sedimentov Moravy ($^{11}Q_h$).

Na vývoj Záhorskej nížiny mala značný vplyv tektonika. Neogén je porušený sústavou zlomov SV až SSV smeru tvoriacou sústavu hrastí a prepadlín. Priechne zlomy sa uplatňujú len zriedkavo.

V kvartéri boli zistené dva druhy pohybov: a) synsedimentárne (sološnická, pernecká, zohorsko-marcheggská, kútska a sčasti lamačsko-stupavská depresia), ktorých výsledkom je nahromadenie väčších mocností syntektonického charakteru; b) vyrovnávacie - zdvihové, charakterizované druhotným vertikálnym posunom prvkov geologickej stavby (v našom prípade hlavne riečnych terás), ktoré podmienili v hlavnej miere erózne charakter značnej časti Záhorskej nížiny a morfológický prejav tektonických jednotiek.

Geologická mapa Záhorskej nížiny má okrem vedeckého prínosu i národohospodársky význam. Poskytuje podklady pre poľnohospodárov a inžinierske stavebníctvo. V mape je zachytené rozloženie nerastných surovín, štrkov a eolických pieskov. Piesky okrem použitia v zlievárenstve, resp. v sklárstve sú surovinou hlavne pre stavebníctvo. Majú výhodné plošné rozšírenie v dobre ťažiteľných lokalitách, ktoré nezaberajú poľnohospodársku pôdu a sú prakticky nevyčerpatelným zdrojom zásob.